

แนวทางการปฏิรูปด้านการศึกษาของไทย

สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ จัดประชุมเวที Think Tank เรื่องนโยบายการปฏิรูปด้านการศึกษาของไทย: ปฏิรูปตรงไหน ปฏิรูปอย่างไร วันที่ 26 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุมแคนนา 1 โรงแรมราม่า การ์เด้น เขตหลักสี่ กทม. โดยมี ทันตแพทย์กฤษฎา เรืองอารีรัชต์ เลขานุการคณะกรรมการอำนวยการภาคีเพื่อการศึกษาไทย (TEP) คุณณิชา พิทยาพงศกร นักวิจัยนโยบายการศึกษา สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และรองศาสตราจารย์ ดร. อนุชาติ พวงสำลี ร่วมเสนอแนวทางการปฏิรูปด้านการศึกษาของไทย โดยมีบทสรุปเชิงนโยบาย ดังนี้

1. สถานการณ์ด้านการศึกษา

1) ปัจจัยภายนอกที่กระทบการศึกษาไทย

- **การเปลี่ยนแปลงทางประชากรของไทย (Demographic Shift)** อัตราการเกิดของเด็กไทยลดลงจากปีละ 1 ล้านคนเมื่อ 20 ปีก่อน เหลือ 7 แสนคน ในอีก 3 ปี (2564) ไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ (มีผู้สูงอายุร้อยละ 20 ของจำนวนประชากร) เป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย โอกาสคือเป็นจังหวะให้ถ่ายเลือดครูในระบบการศึกษาไทยครั้งใหญ่ เนื่องจากอีก 5 ปีครูรุ่น Baby Boomer กำลังจะเกษียณ 2 แสนคน ส่วนความท้าทายคือ อัตราการเกิดที่ลดลงส่งผลให้จำนวนนักเรียนในโรงเรียนน้อยลง โรงเรียนขนาดเล็กซึ่งปัจจุบันมีจำนวนราว 15,000 โรงเรียน (ร้อยละ 50 ของโรงเรียนทั้งหมดในไทย) หลายแห่งต้องถูกยุบ เนื่องจากจำนวนนักเรียนน้อยเกินไป (ปัจจุบันบางโรงเรียนมีนักเรียนไม่ถึง 20-60 คน)
- **การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (Technology shift)** จากยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่ นำมาซึ่งโอกาสคือ เทคโนโลยีช่วยเพิ่มช่องทางเข้าถึงความรู้ โดยไม่ต้องผ่านครูและสถาบันการศึกษาเท่านั้น เช่น คอร์สออนไลน์อย่าง MOOCs (Massive Open Online Course) ซึ่งมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกหลายแห่งกำลังเปิดสอน มีนักศึกษาทั่วโลกใช้งานกว่า 81 ล้านคน แต่ความท้าทายคือแรงงานไทยกว่า 8.2 ล้านคนจะถูกเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่าง automation และ AI แทนที่ ซึ่งร้อยละ 70 จะเป็นผู้จบการศึกษาระดับมัธยม 3 / 6 หรืออาชีวศึกษาที่ทำงานที่ไม่ต้องใช้ความรู้แต่ทำซ้ำๆ และที่เหลือจะเป็นคนจบปริญญาที่ทำงานที่ใช้ความรู้บางอย่างที่ AI แทนได้อย่างนักกฎหมาย (ประมวลคำตัดสินเก่าๆ ซึ่ง AI ถนัด) ผู้ที่มีรายได้น้อย และจบการศึกษาไม่สูง จะไปหางานใหม่ทำยาก
- **การเปลี่ยนแปลงของความคาดหวังของสังคมต่อระบบการศึกษา (Aspiration Shift)** คนไทยคาดหวังต่อคุณภาพและผลสัมฤทธิ์การศึกษามากขึ้น ทั้งจากการที่คนกลุ่มหนึ่งมีความเป็นอยู่ดีขึ้นพร้อมจะทุ่มเงินแก่การศึกษานู๋บุตรหลาน แต่สภาพความจริงของการศึกษาไทยห่างจากความคาดหวังมากจากการจัดอันดับเกือบทุกการทดสอบ ทั้งยังเผชิญความเหลื่อมล้ำที่เด็กส่วนน้อยเข้าถึงการศึกษาคุณภาพดีราคาแพง เช่น โรงเรียนนานาชาติและกวดวิชา แต่เด็กส่วนใหญ่เข้าไม่ถึง

2) สถานการณ์การศึกษาของไทย

- **คุณภาพการศึกษาของเด็กไทยอยู่ในระดับต่ำ** จากผลการทดสอบของ PISA Test และธนาคารโลก พบว่าคะแนนของเด็กไทยอยู่ในลำดับที่ 54 จาก 70 ของเอเชีย และระดับคุณภาพการศึกษาอยู่ในลำดับที่ 6 ของอาเซียน ขณะที่ทักษะด้านภาษาอังกฤษจากการทดสอบของ Education First ของเด็กไทยอยู่ในลำดับที่ 53 จาก 54 ประเทศทั่วโลก
- **จำนวนครูล้นตลาด** จำนวนบัณฑิตจากครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์มีอัตราสูงกว่าตำแหน่งวิชาชีพครู 2-3 เท่า และมีหลักสูตรผลิตครูมากเกินไปกว่าความต้องการครูในระบบ (เกือบ 90 หลักสูตร)

- **ขาดการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ** ระบบการศึกษาไทยเน้นวิธีการท่องจำในปริมาณที่อัดแน่น (Content Oriented) วัดผลด้วยข้อสอบแบบปรนัย ซึ่งเป็นการวัดความจำแต่ขาดการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งปรากฏอยู่ในการศึกษาไทยตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา
- **ลงทุนด้านการศึกษามากแต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับไม่เป็นที่น่าพอใจ** ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมางบประมาณการศึกษาของไทยเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า ซึ่งสูงกว่า สิงคโปร์ ฮองกง เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น สะท้อนให้เห็นว่า ไทยลงทุนด้านการศึกษามากแต่ผลลัพธ์ที่ได้กลับไม่เป็นที่น่าพอใจ
- **ใช้เวลาเรียนมาก** จากการสำรวจเด็กไทยใช้เวลาเรียนเฉลี่ย 1,200 ชั่วโมงต่อปี ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development - OECD) อยู่ที่เพียง 907 ชั่วโมงต่อปี
- **เกิด Evil in the Process** ที่ผ่านมามีนโยบายด้านการศึกษาที่ดีจำนวนมาก แต่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง
- **ขาดการลงมือปฏิบัติและทดลอง** การศึกษาไทยมุ่งเน้นตำรา ทฤษฎี และการเรียนในห้องเรียน ขาดการลงมือปฏิบัติและทดลอง ส่งผลให้เด็กไม่สามารถนำความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง
- **ใช้หลักสูตรเหมือนกันทั่วประเทศ (one size fit all) และเป็นการศึกษาที่เน้นให้เนื้อหาสาระความรู้ (content-based) มากกว่าสอนทักษะการเรียนรู้** หลักสูตรการศึกษาออกแบบให้เหมือนกันทั่วประเทศโดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของแต่ละพื้นที่ เน้นให้ความรู้ที่เป็นเนื้อหา มากกว่าเรียนทักษะการเรียนรู้ และให้เด็กต้องเรียนรู้ในทุกรายวิชาซึ่งกระบวนการเรียนรู้แบบนี้เหมาะกับโลกที่มีความแน่นอนและเปลี่ยนแปลงช้าเช่นในอดีต ในปัจจุบัน การเน้นให้เด็กเรียนทุก รายวิชาไม่สามารถทำให้เด็กมีทักษะเชี่ยวชาญได้ในทุกเรื่องตามเป้าหมายของหลักสูตรได้
- **หน่วยที่เล็กที่สุด คือ ครอบครัว ล่มสลาย** ด้วยสภาพสังคมในปัจจุบันผู้ปกครองต้องทำงานหนัก เพื่อให้มีรายได้ที่พอต่อการใช้จ่าย จึงไม่มีเวลาดูแลอบรมบุตรในเรื่องประสบการณ์ชีวิต และเอา ความหวังในการอบรมบุตรทั้งหมดไปฝากไว้ที่ครู
- **ครูมีภาระมาก** นอกจากภาระงานสอนและการดูแลเด็กแล้ว ครูยังต้องทำรายงานและแบบประเมิน นอกจากนี้ยังต้องแบกรับโครงการต่างๆ ที่มอบหมายมาจากส่วนกลาง ซึ่งในปัจจุบันมีมากกว่า 200 โครงการ
- **สายสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและโรงเรียนกับชุมชนขาดออกจากกัน และไม่มีควมไว้ วางใจต่อกัน**
- **ขาดการเรียนรู้ระหว่างรุ่น (Intergeneration Learning)** เด็กปฏิเสธแนวคิดของคนรุ่นเก่า ขณะที่ ผู้ใหญ่มองคตต่อแนวคิดของเด็ก ส่งผลให้ขาดการส่งต่อคุณค่าและอุดมการณ์ของชาติจากรุ่นสู่รุ่น
- **ขาดความต่อเนื่องเชิงนโยบาย** ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการถึง 16 คน เฉลี่ยคิดเป็นเวลา 10 เดือน ต่อรัฐมนตรี 1 คน จึงส่งผลกระทบต่อ ความต่อเนื่องของนโยบายด้านการศึกษาไทย
- **เด็กมีทักษะปรับตัวรับเทคโนโลยีได้เร็วกว่าหลักสูตรการศึกษา** เห็นได้จากเด็กหลายคนมี ธุรกิจค้าขายออนไลน์ควบคู่ไปกับการศึกษาในห้องเรียน และตามสถิติจำนวนมีเด็กจำนวนไม่น้อยที่

เลือกออกไปประกอบอาชีพโดยไม่เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยไม่ใช่เป้าหมายใหญ่ของชีวิตอีกต่อไป

- เด็กไทยจำนวนมากเรียนไม่จบการศึกษาภาคบังคับ (**drop out**) จากข้อมูล มีเด็กจำนวนกว่าร้อยละ 30 หรือคาดว่าไม่ต่ำกว่าปีละ 1 แสนคนที่ออกจากระบบการศึกษากลางคัน

2. ข้อเสนอแนะทางการปฏิรูปการศึกษาไทย

หมวดที่ 1 การปฏิรูปเชิงโครงสร้าง

- กระจายอำนาจการบริหารสู่โรงเรียนและคณะกรรมการการศึกษา เพื่อให้ชุมชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม
- แยกบทบาทระหว่างผู้จัดการศึกษา คือโรงเรียน ผู้จัดการเงิน และผู้จัดการนโยบายออกจากกัน
- จัดตั้งสถาบันวิจัยระบบการศึกษา ซึ่งควรเป็นหน่วยงานอิสระที่คิดนอกรอบจากระบบราชการและระบบการศึกษาแบบเดิม
- จัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีงานวิจัยมารองรับการทำหลักสูตรและตั้งกลไกในการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง
- ปรับปรุงเงื่อนไขและคุณสมบัติของครูผู้สอน เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ ที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาด้านครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์โดยตรงสามารถประกอบวิชาชีพครูได้
- ให้เด็กที่ความรู้ไม่ผ่านเกณฑ์เข้าชั้นได้ ที่ผ่านมา มีข้อกำหนดว่าหากเด็กสอบตกเข้าชั้นเป็นความผิดของครู ดังนั้น จึงเกิดเหตุการณ์ที่เมื่อเด็กสอบไม่ผ่าน ครูก็จะมาเฉลยข้อสอบให้เด็กฟังแล้วสอบใหม่ จึงทำให้เด็กทุกคนผ่านโดยที่ไม่ได้มีความรู้ที่ได้มาตรฐาน
- เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ที่สามารถสะท้อนความต้องการต่อระบบการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา เช่น กลุ่มธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่รวมตัวเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนด้านการศึกษา
- สร้างการศึกษาพื้นฐานให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ การสร้างเทคโนโลยีใหม่ๆ ในยุค 4.0 มีพื้นฐานจาก Know How เก่า ดังนั้นเพียงเราทำให้การศึกษาที่มีอยู่มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน เด็กก็จะสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้

หมวดที่ 2 ใช้เทคโนโลยีในการสร้างการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก

- การจัดทำหลักสูตรวิชาพื้นฐานเข้าสู่ระบบออนไลน์ (**Massive Open Online Course : MOOC**) โดยให้นักเรียนทั่วประเทศสามารถเข้าถึงความรู้ได้ และการจัดทำ Big Data เพื่อใช้วิเคราะห์การจัดหลักสูตรใหม่โดยการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน
- ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการออกแบบการศึกษา ยกตัวอย่างบริษัทเอกชนด้านเทคโนโลยีขนาดใหญ่ อาทิ Google, Walmart, GE ฯลฯ ร่วมกันจัดทำหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้าสู่ระบบธุรกิจได้โดยตรง

หมวดที่ 3 การออกแบบหลักสูตรการศึกษา

- ปรับเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะและทักษะของเด็กให้เหมาะสมกับโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังเช่นในหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ ออสเตรเลีย และฟินแลนด์ มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะ ประกอบไปด้วยทักษะการใช้ชีวิต การประกอบอาชีพ สารสนเทศและเทคโนโลยี โดยเด็กสามารถมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรการเรียนของตน มีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมกับสังคม เป็นต้น
- นโยบายการศึกษาควรตอบโจทย์ 4 เป้าหมายใหม่ คือ
  - 1) เรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาในยุคใหม่จะไม่ใช่เพียงการศึกษาภาคบังคับ ต้องครอบคลุมตั้งแต่ประถมวัยถึงผู้สูงอายุ และต้อง Re-skill คนวัยทำงาน
  - 2) ผลสัมฤทธิ์เป็นที่ยอมรับ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต้องสูงในระดับที่ยอมรับได้และต้องเสมอภาค การปฏิรูปต้องเห็นผลที่ตัวเด็กเพื่อให้พ่อแม่ยอมรับ
  - 3) พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ต้องสร้างการศึกษาที่ทำให้คนมีทักษะที่ยากแก่การถูกทดแทนโดยเทคโนโลยี เช่น ตามหลัก Head Hand Heart (Head คือ ความคิดสร้างสรรค์ Hand คือ ทักษะที่ต้องใช้สัมผัสละเอียด เช่น ศัลยแพทย์ Heart คือ การดูแลเอาใจใส่ มนุษย์สัมพันธ์ และการทำงานร่วมกัน) และฝึกให้เรียนวิธีการเรียนรู้สิ่งต่างๆ (Learning how to learn) มากกว่าเรียนเนื้อหา
  - 4) เสมอภาคทุกระดับ ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มการเข้าถึงของเด็กยากจน
- ปรับบทบาทของผู้เล่นในระบบการศึกษา
  - 1) เด็กเป็นเจ้าของการเรียนรู้
  - 2) พ่อแม่ต้องส่งเสริมให้ลูกค้นพบตัวเอง ทำตามเป้าหมาย
  - 3) ครูต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้
  - 4) โรงเรียน เป็นพื้นที่แห่งการเติบโตของเด็กและครู
  - 5) มหาวิทยาลัย ต้องเป็นแหล่งฝึกทักษะใหม่ เปิดตลาดวัยทำงาน

- 6) รัฐ เป็นที่สนับสนุน ร่วมลงทุนระยะยาว นอกเหนือจากการลงทุนในสถานศึกษา เช่น ให้พ่อแม่มีเวลาเลี้ยงบุตรหลังคลอดได้นานขึ้น และสร้างแหล่งเรียนรู้สาธารณะใหม่ๆ เช่น ห้องสมุดพิพิธภัณฑ
- 7) ภาคธุรกิจ ต้องปรับตัวเป็นองค์กรพัฒนาคน พัฒนาศักยภาพพนักงานอยู่ตลอด
- เลิกใช้หลักสูตรเดียวเหมือนกันทั่วประเทศ ให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการออกแบบการศึกษาเพื่อสร้างบุคลากรเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ และให้แต่ละโรงเรียนกำหนดหลักสูตรเองได้
  - เปลี่ยนความคิดของส่วนกลางที่จะให้การศึกษา เป็นการไปสร้างพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีความสุข โดยนำเทคโนโลยี AI และนวัตกรรมมาเป็นตัวช่วย และต้องเปลี่ยนวิธีการสอน ทำให้ห้องเรียนไม่น่าเบื่อ ยกตัวอย่าง การนำบอร์ดเกมเข้ามาเป็นสื่อการสอน
  - เลิกใช้ระบบการสอบวัดผลแบบปรนัย เปลี่ยนการออกข้อสอบเป็นแบบเขียนตอบเพื่อให้เด็กได้หัดคิดวิเคราะห์ห้อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่เพียงการท่องจำเพื่อนำไปสอบเท่านั้น
  - เพิ่มการลงมือปฏิบัติและทดลอง นอกเหนือจากการเรียนรู้ทฤษฎีภายในห้องเรียนแล้ว เด็กควรได้ลงมือปฏิบัติและทดลองจริง เพื่อฝึกทักษะและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้
  - กลับสู่บูรพาสึกขาลัย คือ จะต้องมีความเป็นตะวันออกเข้าไปผสมผสานในหลักสูตร ต้องเน้นระบบคุณค่าของชาติที่กำลังจะเลือนหายจากเด็กในยุคปัจจุบัน
  - ข้อเสนอของภาคีเพื่อการศึกษาไทย (TEP)
    - 1) เด็กรู้จักตนเอง สามารถเลือกเรียนได้ตามความชอบและความถนัด
    - 2) เด็กเป็นเจ้าของการเรียนรู้
    - 3) เรียนรู้การทำงานเป็นทีม
    - 4) เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วม
    - 5) มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
    - 6) มีคุณธรรม

หมวดที่ 4 การเปลี่ยนทัศนคติของสังคม

- ผู้ปกครองต้องมีทัศนคติใหม่ในการส่งเสริมศักยภาพของเด็ก ไม่กดดันเด็กให้ต้องแข่งขันในระบบการศึกษา
- ครูและโรงเรียนต้องเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจและเสริมสร้างศักยภาพของเด็ก
- ท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการออกแบบการศึกษาและสร้างเครือข่าย นักเรียน ผู้ปกครอง และครูต้องมีการสื่อสารกันอย่างเป็นระบบ

หมวดที่ 5 ข้อเสนอต่อผู้ที่จะปฏิรูปการศึกษา

- สามารถปฏิรูปได้หลายระดับ การปฏิรูปการศึกษาเช่นเดียวกับการปฏิรูปเรื่องอื่นๆ สามารถทำได้ตั้งแต่ระดับแรงสุดจนถึงเบาสุด ขึ้นอยู่กับผู้ตัดสินใจจะเลือกแนวทางใดและต้องเตรียมรับมือกับแรงเสียดทานที่จะเกิดขึ้น สำหรับการปฏิรูปการศึกษา สามารถมีระดับการเปลี่ยนแปลงจากแรงไปเบาได้ เช่น
  1. เปลี่ยนเชิงโครงสร้าง แยกบทบาทผู้ซื้อออกจากผู้ให้บริการแบบเดียวกับการปฏิรูปสาธารณสุข
  2. การกระจายอำนาจสู่โรงเรียนและพื้นที่ (มีกระแสรองรับดีอยู่แล้ว)
  3. การทำพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (ทำได้ทันที มีแรงต้านน้อย)
- **ไม่ควรมุ่งเป้าที่โครงการประชานิยมระยะสั้น** เช่น การแจก Tablet เพื่อการศึกษา หรือการติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์ทั่วประเทศ ซึ่งโครงการลักษณะนี้ที่ผ่านมา ไม่สามารถปฏิรูประบบการศึกษาไทยได้
- **สร้างการปฏิรูปการศึกษาในลักษณะการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement หรือ Policy Movement)** การปฏิรูปการศึกษา จากการปฏิรูปครั้งที่ผ่านมา ถ้าทำเป็นนโยบายหรือคำสั่งอย่างเดียวจะไม่สำเร็จ ต้องสร้างเป็นการรณรงค์ขนาดใหญ่โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- **ต้องวางทิศทางการปฏิรูปการศึกษาที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับในหลักการใหญ่** และเอาจริงเอาจังมากพอจะได้รับความร่วมมือจากข้าราชการ ผู้ปกครอง และภาคส่วนอื่นๆ
- **ไม่ควรทำปฏิรูปจากบนลงล่าง** การปฏิรูปด้วยคำสั่งและนโยบายจะไม่สำเร็จดังเช่นการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา แต่ต้องเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นของการปฏิรูป แล้วบุคคลเหล่านี้จะช่วยกันผลักดันการปฏิรูปต่อไปเอง
- **ต้องเข้าใจภูมิทัศน์ทางการเมืองในกระทรวงศึกษาธิการ** ซึ่งมีระเบียบผูกพัน ซับซ้อนอย่างมาก อันเป็นอุปสรรคใหญ่หลวงต่อการเปลี่ยนแปลงมาเสมอ
- **ไม่นำนโยบายการศึกษามาเป็นประเด็นทางการเมือง** ควรเน้นความร่วมมือทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านในการปฏิรูประบบการศึกษา และทำให้การศึกษาเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกรัฐบาลต้องทำงานต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ

3. ตัวอย่างพื้นที่ทดลองปฏิรูปการศึกษา (พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา)

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หรือ Sand Box เป็นแนวคิดและวิธีปฏิบัติที่สร้างพื้นที่เล็กๆ ขึ้นมาเพื่อทดลองสร้างนวัตกรรมการศึกษาโดยเฉพาะ ก่อนจะขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นเครื่องมือการเปลี่ยนผ่านจากระบบการศึกษาแบบเก่าไปสู่แบบใหม่ โดยมีหลักการคือ 1) ต้องปลดล็อก กระจายอำนาจให้โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆ มีอิสระในการบริหารจัดการ หลักสูตร บุคลากร และการจัดการเรียนการสอนได้เอง ให้โรงเรียนและพื้นที่สร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับสถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ วิทยาลัยรัฐกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

ท้องถิ่นได้โดยยังสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางที่สำคัญ และ 2) เป็นพื้นที่สำหรับทดลองนวัตกรรม การศึกษาแบบใหม่ ตามแนวทางการจัดทำพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ดังนี้

1. ใช้หลักสูตรสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 ตามบริบทพื้นที่
2. จัดหาสื่อการสอนรูปแบบใหม่
3. สร้างภาคีร่วมพัฒนาบุคลากรในพื้นที่
4. การสอบและการประเมินผลต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนา
5. การบริหารจัดการช่วยลดภาระโรงเรียน

ปัจจุบันการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้ทดลองในพื้นที่นำร่องที่ตอบโจทย์ครอบคลุม ทั่วประเทศ ประกอบด้วยจังหวัด ระยอง ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวสูงสุดของประเทศ มี อาชีวกรรมสูง มีเขตเศรษฐกิจพิเศษ และกำลังต้องการบุคลากรที่มีทักษะแบบใหม่ ศรีสะเกษ เป็น จังหวัดใหญ่แต่ยากจน เด็กส่วนใหญ่จบการศึกษามาเป็นแรงงานในภาคเกษตร และ สตูล เป็นจังหวัดที่ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม โดยทั้ง 3 จังหวัดมีโรงเรียนในพื้นที่ที่ต้องการปฏิรูป การศึกษา ขณะที่คนในพื้นที่เห็นชอบกับแนวทางการปฏิรูปดังกล่าว ปัจจุบัน มติ ครม.เห็นชอบร่าง พระราชบัญญัติเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและอนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูป การศึกษาแล้ว

ผลลัพธ์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

- สร้างการศึกษาที่เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมจุดเด่นของแต่ละพื้นที่มากกว่าการศึกษาชุดเดียว ทั่วประเทศ ให้เด็กได้รับการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงตนเองกับพื้นที่ แก้ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไป เรียนต่อและทำงานในเมืองใหญ่
- ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้นในงบประมาณเท่าเดิม
- ได้ Model การปฏิรูปการศึกษาที่อ้างอิงจากงานวิจัยเพื่อนำไปขยายผลในระดับประเทศ (ทีม นโยบายการศึกษา TDRi กำลังขับเคลื่อนเรื่องนี้อยู่)

***

เพิ่มเติมได้ที่ www.rsu-brain.com

ประธานสถาบันคลังปัญญาฯ : ศ.ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์

บรรณาธิการ: น.ส.ยุวดี คาดการณ์ไกล

สำนักพิมพ์: มูลนิธิสร้างสรรค์ปัญญาสาธารณะ

สถาบันคลังปัญญาด้านยุทธศาสตร์ชาติ อาคารพร้อมพันธุ์ 1 ชั้น 4 637/1 ถนนลาดพร้าว เขตจตุจักร กทม. 10900

โทรศัพท์ 02-938-8826 โทรสาร 02-938-8864